

1

Comprehensive Loving Care for Neglected Children : A Team Based Approach การดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้งอย่างครบวงจร โดยการทำงานเป็นทีม

วรพร เกวลิน

บทนำ

เด็กที่ถูกทอดทิ้ง หมายถึงเด็กที่พลัดพรากจากบิดามารดา และไม่ได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากผู้ใหญ่ทั้งในทางปฏิบัติหรือตามกฎหมาย ส่วนเด็กกำพร้า หมายถึงเด็กที่บิดามารดาเสียชีวิต หรือเด็กที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต¹ เด็กกำพร้าส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้ง และไม่ได้รับการปกป้องพิทักษ์สิทธิเด็กอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน แม้ว่าปัจจุบันอัตราการเกิดของเด็กในประเทศไทยจะลดน้อยลงจากในอดีต แต่จำนวนเด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้มีแนวโน้มที่ลดลง ดังที่เห็นได้จากสถิติของกรมกิจการเด็กและเยาวชน พบว่ามีเด็กกำพร้า เร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ซึ่งได้รับเข้าอยู่ในความดูแลของกรมฯ ในบ้านพักเด็กและครอบครัว และสถานรองรับต่าง ๆ จำนวน 3,522 รายใน พ.ศ. 2559 เพิ่มขึ้น 5,321 รายในพ.ศ.2560² และปัจจุบันก็มีรายงานข่าวในสังคมเกี่ยวกับเรื่องการทอดทิ้งเด็กอยู่เรื่อย ๆ สถานที่ที่ทิ้งส่วนใหญ่เป็นที่สาธารณะ เช่น สถานีขนส่ง ห้องน้ำ สวนสาธารณะ โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล และบ้านหรือสถานที่รับเลี้ยงเด็ก เป็นต้น แสดงว่าเรื่องเด็กถูกทอดทิ้งยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในปัจจุบัน

สาเหตุของการทอดทิ้งเด็ก อาจจะแบ่งเป็นสาเหตุจากบิดามารดาหรือครอบครัว และสาเหตุจากตัวเด็กเอง ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นจากครอบครัวของบิดามารดา เช่น การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (teenage pregnancy) ตั้งครรภ์ในภาวะที่บิดามารดายังไม่พร้อม ไม่คุมกำเนิด หรือตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์จากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ การตั้งครรรภ์นอกสมรส ผู้ที่ทำให้ตั้งครรรภ์ไม่รับผิดชอบ มีปัญหาเศรษฐกิจและสังคมภายในครอบครัว ฐานะยากจนไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ตัดยาเสพติด หรือบิดามารดามีปัญหาสุขภาพทางร่างกายหรือทางจิต เป็นต้น สำหรับสาเหตุของเด็กส่วนใหญ่แล้วเป็นเรื่องของการเกิดก่อนกำหนด น้ำหนักตัวน้อย มีความพิการแต่กำเนิด หรือมีปัญหาสุขภาพ ต้องอยู่รับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานานหลังเกิด มารดาต้องกลับบ้านไปก่อน ไม่ได้เลี้ยงดูใกล้ชิดตั้งแต่แรก

ทำให้ขาดความผูกพัน (lack of bonding and attachment) และถ้ายังมีปัญหาทางเศรษฐกิจและครอบครัวร่วมด้วย ก็ยิ่งทำให้ทอดทิ้งเด็กได้ง่าย

การทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลยเด็ก ไม่ว่าจะในด้านสุขภาพกาย ทางด้านอารมณ์และจิตใจ การที่เด็กไม่ได้รับการดูแลให้การศึกษาเมื่อถึงวัยอันควร ไม่ได้รับการฝึกวินัย หรือการไม่ให้โอกาสทางสังคมและการเรียนรู้ด้านศีลธรรมแก่เด็ก จะส่งผลให้เด็กมีปัญหาในทุก ๆ ด้าน เช่น ร่างกายไม่แข็งแรง เจ็บป่วยง่าย อาจมีภาวะทุพโภชนาการ การเจริญเติบโตของร่างกายและสมองไม่ดี ส่งผลให้เด็กไม่มีศักยภาพในการเรียนรู้เท่าที่ควร สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ยาก ไม่ผูกพันกับใคร ขาดคุณค่าในตนเอง (low self-esteem) ไม่รู้จักคุณค่าของสังคม ไม่มีหลักยึดเหนี่ยวของจิตใจ ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ก้าวร้าว และอาจจะนำไปสู่การติดยาเสพติด หรือทำผิดกฎหมายเมื่อโตขึ้น³ โดยสรุปก็คือเด็กเหล่านี้จะสูญเสียโอกาสที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในสังคม และถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือดูแลที่เหมาะสม ก็มีโอกาสสูงที่จะเติบโตเป็นบุคคลที่เป็นภัยหรือเป็นปัญหาสังคมด้วยในอนาคต ดังนั้นทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก ควรจะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง และแนวทางการให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้องเหมาะสมให้เด็กเหล่านี้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ไม่เป็นปัญหาของสังคม รวมทั้งเข้าใจถึงสาเหตุ เพื่อนำไปสู่การป้องกันไม่ให้เกิดการทอดทิ้งเด็กในอนาคต ในบทความนี้จะกล่าวถึงการดูแลหรือเลี้ยงดูเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ถูกทอดทิ้งและแนวทางการช่วยเหลือเด็ก โดยการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้เด็กได้รับความรักความอบอุ่นและพัฒนาทุก ๆ ด้านเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้งอย่างครบวงจรที่มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย

หลักการในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง

เป็นที่ยอมรับกันในระดับชาติและนานาชาติว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองทางกาย การคุ้มครองทางกฎหมาย มีสิทธิที่จะได้รับการตอบสนองตามความจำเป็นพื้นฐาน สิทธิที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือให้เหมาะสมกับอายุ และได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการตามวัย เด็กมีสิทธิที่จะร่วมพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง ที่สำคัญคือเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่ในครอบครัว ซึ่งครอบครัวมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็ก โดยทั่วไปเป้าหมายในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง คือการฟื้นคืนความเป็นครอบครัวให้กับเด็กโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹ แนวทางในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ให้การเลี้ยงดูเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ และส่งเสริมพัฒนาการตามวัยในทุก ๆ ด้าน
2. ติดตามบิดามารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิด มีการประเมินครอบครัว ให้การช่วยเหลือและติดตามดูแลตามกระบวนการสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้บิดามารดาหรือครอบครัวสามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพต่อเนื่อง
3. ในกรณีที่ไม่สามารถติดตามพบบิดามารดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิดได้ ให้ดำเนินการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์หรือครอบครัวบุญธรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็ก
4. ติดตามสภาพความเป็นอยู่ของเด็กที่ครอบครัวบุญธรรมรับไปอุปการะ และสนับสนุนการดำเนินงานจดทะเบียนบุตรบุญธรรมอย่างถูกต้องตามกฎหมายของไทยและประเทศของครอบครัวบุญธรรมที่รับเด็กไปอุปการะ

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้ง²

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทั่วประเทศทุกจังหวัด ซึ่งรับเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถเลี้ยงดู และเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ เป็นบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 จังหวัด และสถานแรกรับเด็ก 30 แห่ง สำหรับหน่วยงานเอกชนที่รับดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้ง และได้รับอนุญาตให้ดำเนินการด้านบุตรบุญธรรมหรือจัดหาครอบครัวให้กับเด็กได้ตามกฎหมาย ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมกิจการเด็กและเยาวชน มี 4 หน่วยงาน ได้แก่ มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย มูลนิธิมิตรมวลเด็ก มูลนิธิสงเคราะห์เด็กพัทธา สหทัยมูลนิธิ

การช่วยเหลือดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้งแบบครบวงจร ที่มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย รับเด็กที่ถูกทอดทิ้งหลังคลอดไว้ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา และหน่วยงานอื่น ๆ ของสภากาชาดไทย หรือเด็กที่มารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิดไม่สามารถเลี้ยงดูได้ รวมทั้งเด็กที่ถูกกระทำทารุณหรือได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม และเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งคณะทำงานเกี่ยวกับเด็กที่สงสัยถูกกระทำทารุณและถูกทอดทิ้ง (SCAN Team : Suspicion of Child Abuse and Neglect) ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ส่งมา นอกจากนี้ยังรับเด็กจากกรมกิจการเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาสุขภาพ และต้องได้รับการดูแลจากแพทย์เฉพาะทางหลายสาขา ซึ่งสถานสงเคราะห์อื่น ๆ ไม่มีศักยภาพในการให้การดูแลรักษาได้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554 – 2563) มูลนิธิฯ รับเด็กเข้าอยู่ในความดูแลทั้งหมดจำนวน 135 ราย รายละเอียดดังในตารางที่ 1 ส่วนใหญ่เด็กในความอุปการะของมูลนิธิฯ จะเป็นเด็กจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย สาเหตุของการทอดทิ้งเด็กที่รับไว้ที่มูลนิธิฯ ตั้งแต่พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2563 ที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 152 ราย (ร้อยละ 40.64) มารดาบิดาไม่มีความรับผิดชอบ จำนวน 132 ราย (ร้อยละ 35.29) และสาเหตุอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 2

การช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้งแบบครบวงจรของมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย มีการดำเนินงานเป็นทีมสหวิชาชีพ ดังนี้

1. การเลี้ยงดูเด็กในสถานสงเคราะห์ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย และให้การรักษาฟื้นฟูสุขภาพ
2. การดำเนินงานทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เหมาะสม
  - 2.1 การติดตามบิดามารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิด และให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เลี้ยงดูเด็กได้
  - 2.2 งานบุตรบุญธรรม (Adoption)
  - 2.3 การติดตามครอบครัวและเด็กหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (Post adoption follow up)
3. การให้บริการหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่เด็กและครอบครัว (Post adoption service)
4. การให้ความช่วยเหลือเด็กที่ไม่สามารถหาครอบครัวบุญธรรมให้ได้

การเลี้ยงดูเด็กในสถานสงเคราะห์

การเลี้ยงดูเด็กในสถานสงเคราะห์ในช่วงปฐมวัย จะมุ่งเน้นการดูแลและพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านด้วยความเข้าใจ ให้ความรักความอบอุ่นเสมือนเด็กได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยมีเป้าหมายให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง มีพัฒนาการสมวัยหรือเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะไปอยู่กับครอบครัวผู้ให้กำเนิดของตนเอง หรือครอบครัวบุญธรรมต่อไป

เมื่อแรกรับเด็กเข้าอยู่ในความดูแลของมูลนิธิ เด็กจะได้รับการประเมินสุขภาพและวางแผนการดูแลรักษา แก้ไขปัญหาสุขภาพ รวมทั้งวางแผนทางการเลี้ยงดู โดยกุมารแพทย์และพยาบาล ที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 25 – 30 ของเด็กที่รับไว้มีปัญหาสุขภาพ พัฒนาการช้า และมีจำนวนหนึ่งเป็นเด็กที่มีโรคเรื้อรังซับซ้อนที่ต้องใช้เครื่องมือ อุปกรณ์การแพทย์ในการรักษา เช่น เครื่องให้ออกซิเจน เครื่องช่วยหายใจ การบำบัดรักษาทางระบบหายใจ การทำกายภาพบำบัด การให้อาหารทางสายยาง หรือทางสายให้อาหารหน้าท้อง (gastrostomy tube feeding) เด็กเหล่านี้ต้องการการดูแลรักษาใกล้ชิดจากพยาบาล และกุมารแพทย์เฉพาะทาง นอกเหนือจากการเลี้ยงดูตามปกติแล้ว รายละเอียดของปัญหาสุขภาพของเด็กในระหว่างพ.ศ.2554 – 2563 ของมูลนิธิ ดังแสดงในตารางที่ 3

นอกจากการรักษาและแก้ไขปัญหาสุขภาพแล้ว เด็กจะได้รับการเลี้ยงดูโดยบุคลากร คือ ผู้ดูแลเด็กซึ่งผ่านการฝึกอบรมเรื่องการดูแลเด็กปฐมวัย ตามมาตรฐานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁴ ภายใต้การควบคุมดูแลของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งการเลี้ยงดูรวมถึงด้านโภชนาการ การให้วัคซีนป้องกันโรค การพักผ่อนหลับนอนที่เพียงพอ การกระตุ้นพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย การประเมินและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก การดูแลและตอบสนองเรื่องอารมณ์และจิตใจของเด็ก การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นในเด็กแต่ละช่วงวัย ในบางรายได้รับการประเมินและแก้ไขโดยนักจิตวิทยาพัฒนาการ หรือกุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมเด็ก หรือจิตแพทย์เด็ก จำนวนที่เลี้ยงที่ดูแลเหมาะสมกับจำนวนเด็กในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ให้มีอัตราส่วนที่เลี้ยงต่อเด็กเท่ากับ 1: 3 ในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี 1: 5 ในเด็กอายุ 1 – 2 ปี 1: 10 ในเด็กอายุ 2 – 3 ปี และ 1: 15 ในเด็กอายุ 3 ปี – ก่อนเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 (อายุ 5 ปี)⁵ อัตราส่วนของที่เลี้ยงต่อเด็กของมูลนิธิจะอยู่ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานดังกล่าว เนื่องจากมีเด็กป่วยซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลใกล้ชิดกว่าเด็กที่สุขภาพปกติ นอกจากนี้ที่เลี้ยงและบุคลากรที่ปฏิบัติงานกับเด็กของมูลนิธิจะได้รับการเรียนรู้เรื่องสิทธิเด็ก และได้รับการฝึกอบรมนิเทศงานเป็นระยะ ๆ ในช่วงที่ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังได้รับการฝึกทักษะในการดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อนด้วย

การดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เหมาะสม

1. การติดตามบิดามารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิด

ก่อนที่จะมีการทอดทิ้งเด็ก ในช่วงที่แรกที่มูลนิธิ ได้รับการติดต่อประสานงาน จากฝ่ายสวัสดิการสังคม ฝ่ายยุติธรรม หรือหน่วยทารกแรกเกิดของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และมารดาายังอยู่ในโรงพยาบาล หรือมูลนิธิ ได้รับการติดต่อจากมารดาเด็กที่มีปัญหาหลังคลอดโดยตรง นักสังคมสงเคราะห์มูลนิธิจะให้ช่วยเหลือ โดยดำเนิน

การตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์⁶ ดังนี้ คือ สืบหาข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์มารดาเด็กและครอบครัว (fact finding) มีการประเมินเด็ก (child assessment) และประเมินสถานะปัญหาของครอบครัว (family assessment) ประเมินความเสี่ยง (risk assessment) และประเมินความต้องการของเด็กและครอบครัว (need assessment) เพื่อนำไปสู่การให้คำแนะนำช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพยายามให้เด็กได้อยู่กับมารดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิดอย่างมีความสุข ปลอดภัยและมีคุณภาพ และถ้าครอบครัวรับเด็กกลับไปเลี้ยงดูได้ มูลนิธิฯ ยังคงติดตามเยี่ยมบ้านและให้ความช่วยเหลือถ้ามีปัญหา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546⁷ ในกรณีที่มารดายืนยันว่าไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้และต้องการยกบุตรให้อยู่ในความอุปการะของมูลนิธิฯ นักสังคมสงเคราะห์ จะดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป และรับเด็กเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ของมูลนิธิฯ

ในกรณีที่มารดาทอดทิ้งหรือไม่มาติดต่อเพื่อรับเด็กกลับไปอุปการะที่บ้าน เมื่อมูลนิธิฯ รับเด็กเข้าอยู่ในความดูแล นักสังคมสงเคราะห์จะดำเนินการติดตามสืบหา มารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิดของเด็ก โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในสภากาชาดไทย และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ถ้าติดตามพบจะต้องดำเนินการตามกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ถ้าประเมินแล้วมารดาและครอบครัวสามารถรับเด็กกลับไปเลี้ยงดูได้ ก็จะทำให้เด็กกลับไปอยู่กับมารดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิด โดยจะให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ และติดตามสภาพความเป็นอยู่ของเด็กต่อเนื่อง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546⁷ เช่นเดียวกัน

ในกรณีที่ไม่สามารถติดตามครอบครัวผู้ให้กำเนิดของเด็กได้ มูลนิธิฯ จะดำเนินงานด้านบุตรบุญธรรม เพื่อหาครอบครัวที่เหมาะสมทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้แก่เด็กต่อไป

2. การรับเป็นบุตรบุญธรรม (Adoption)

2.1 การพิจารณาครอบครัวบุญธรรมให้แก่เด็ก

กรณีที่ผู้ประสงค์ขอรับเด็กในความอุปการะของมูลนิธิฯ เป็นบุตรบุญธรรมเป็นชาวไทย สามารถติดต่อกับมูลนิธิฯ โดยตรง และนักสังคมสงเคราะห์ของมูลนิธิฯ จะเป็นผู้ทำการประเมินครอบครัว (adoptive home study) ในกรณีที่ไปต่างประเทศจะต้องติดต่อผ่านองค์กรที่ทำงานด้านครอบครัวบุญธรรมในประเทศนั้น ๆ ซึ่งประสานงานอยู่กับมูลนิธิฯ ปัจจุบันมูลนิธิฯ ประสานงานกับ 7 องค์กร ใน 4 ประเทศ ได้แก่ องค์กร New Beginnings Family and Children's Services, Inc. องค์กร Heartsent Adoptions, Inc. องค์กร Holt International Children's Services, Inc. องค์กร Madison Adoption Associates ประเทศสหรัฐอเมริกา องค์กร Children's Bridge ประเทศแคนาดา องค์กร Save the Children ประเทศฟินแลนด์ องค์กร Children Above All-Adoption ประเทศสวีเดน

ในการดำเนินงานเรื่องบุตรบุญธรรมของมูลนิธิฯ มีคณะกรรมการพิจารณาเด็กและผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและบุตรบุญธรรม ทำหน้าที่พิจารณาประวัติเด็ก และกลั่นกรองคุณสมบัติของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทั้งชาวไทยและต่างประเทศ รวมทั้งพิจารณามอบเด็กของมูลนิธิฯ ให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่คู่สมรสที่มีความเหมาะสม ก่อนที่จะส่งให้คณะกรรมการอำนวยการมูลนิธิฯ พิจารณาให้ความเห็น และดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายต่อไป

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและครอบครัวควรมีคุณสมบัติเบื้องต้น⁸ ดังนี้

- มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และจะต้องอายุมากกว่าเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี
- มีคุณสมบัติที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามพระราชบัญญัติบุตรบุญธรรมของประเทศไทย และประเทศที่ผู้ขอรับชาวต่างประเทศมีภูมิลำเนาอยู่ และภูมิลำเนานั้นต้องอยู่ในประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย
- มีเอกสารรับรองว่าจะมีการติดตามการทดลองเลี้ยงดูเด็กโดยองค์การที่เกี่ยวข้อง และส่งรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็ก พร้อมทั้งรูปถ่ายของเด็กและบิดามารดาบุญธรรม ให้มูลนิธิฯ ทุก 2 เดือน เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 6 เดือน
- มีเอกสารใบรับรองแพทย์ ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ และมีใบรับรองแพทย์ด้านสุขภาพจิต โดยผ่านการประเมินสภาพจิตจากจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา
- หนังสือรับรองจากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ว่าจะดำเนินการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมทั้งตามกฎหมายไทย และกฎหมายของประเทศของผู้ขอรับเด็ก ในกรณีที่ไปเป็นชาวต่างประเทศ
- มีการเตรียมความพร้อมของผู้ขอรับเด็ก โดยผ่านการอบรมในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม
- มีแผนการดูแลเด็กที่ชัดเจนของผู้ขอรับเด็ก

ในกรณีที่เป็นเด็กปกติและไม่มีปัญหาสุขภาพ มูลนิธิฯ จะพิจารณาครอบครัวให้เด็กตามลำดับการรอของครอบครัวที่ผ่านการอนุมัติคุณสมบัติจากคณะกรรมการพิจารณาเด็กและผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สำหรับเด็กที่มีปัญหาสุขภาพหรือมีพัฒนาการล่าช้า มูลนิธิฯ จะประสานงานกับองค์การบุตรบุญธรรมต่างประเทศ เพื่อหาครอบครัวที่มีความตั้งใจที่จะรับอุปการะและให้ความช่วยเหลือเด็กดังกล่าว ซึ่งครอบครัวต้องวางแผนการดูแลเด็กในเรื่องการรักษาพยาบาล การดูแลสุขภาพและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละราย ในกรณีเช่นนี้มูลนิธิฯ จะขอให้องค์การต่างประเทศช่วยติดตามการเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็กในระยะยาว⁹

2.2 การเตรียมความพร้อมของเด็กและครอบครัวบุญธรรม⁹

ก่อนที่จะให้บิดามารดาบุญธรรมมารับเด็กไปเลี้ยงดูในครอบครัว จะมีการเตรียมความพร้อมของทั้งครอบครัวบุญธรรมและเด็ก ในกรณีที่เป็นชาวต่างประเทศ องค์การต่างประเทศของบิดามารดาบุญธรรมจะเป็นผู้เตรียมความพร้อมในส่วนของครอบครัว มูลนิธิฯ จะเตรียมความพร้อมของเด็ก โดยให้เด็กดูอัลบั้มภาพถ่ายของครอบครัวบุญธรรม ถ้าเป็นเด็กโตจะมีการพูดคุยและอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าเด็กจะมีครอบครัวแล้วและจะได้ไปอยู่กับครอบครัวบุญธรรม นอกจากนี้ยังเตรียมข้อมูลส่วนตัว อุปนิสัย พัฒนาการปัจจุบัน ภาพถ่ายของเด็ก ส่งให้ครอบครัวบุญธรรมก่อนที่จะเดินทางมารับเด็กไปอุปการะ เพื่อให้เด็กและครอบครัวบุญธรรมมีความคุ้นเคยกันก่อน เมื่อครอบครัวบุญธรรมเดินทางมารับเด็ก จะให้พบและสร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่มูลนิธิฯ และในประเทศไทยระหว่างดำเนินการเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ก่อนที่จะเดินทางกลับประเทศของตนเอง

2.3 การติดตามครอบครัวและเด็กหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (Post adoption follow up)

เมื่อเด็กอยู่กับครอบครัวบุญธรรมแล้ว จะมีการติดตามเด็กและครอบครัวเป็นระยะ ๆ โดยนักสังคมสงเคราะห์ของมูลนิธิฯ ในกรณีที่เป็นการครอบครัวบุญธรรมชาวไทย สำหรับครอบครัวบุญธรรมต่างประเทศ หลังจากที่ครอบครัวได้พบคณะกรรมการบุตรบุญธรรมของประเทศไทยแล้ว จะได้รับอนุญาตให้รับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูในประเทศของตน องค์กรที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อดูสภาพความเป็นอยู่และการปรับตัวของเด็กและครอบครัวบุญธรรม ทุก 2 เดือน จนครบกำหนดการทดลองเลี้ยงดู เมื่อผ่านเกณฑ์ เด็กจะได้รับการจดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมอย่างถูกต้องตามกฎหมายไทย และกฎหมายของแต่ละประเทศ⁹ หลังจากนั้นมูลนิธิฯ ยังติดตามความเป็นอยู่ของเด็ก ๆ โดยตรงจากครอบครัวบุญธรรมและตัวเด็กเองอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีที่มีปัญหาหลังรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม มูลนิธิฯ จะให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม สำหรับครอบครัวบุญธรรมชาวไทย นักสังคมสงเคราะห์จะให้การช่วยเหลือแก้ปัญหาตามกระบวนการสังคมสงเคราะห์โดยประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กอยู่อย่างมีความสุขในครอบครัวบุญธรรม สำหรับครอบครัวบุญธรรมต่างประเทศ จะประสานงานผ่านองค์การในประเทศนั้น ๆ ที่ผ่านมามีเด็กในความอุปการะของมูลนิธิฯ ที่มีครอบครัวรับไปเป็นบุตรบุญธรรม ได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของเด็กเป็นอย่างดี

ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 ที่มูลนิธิฯ เริ่มจดทะเบียนดำเนินงานด้านบุตรบุญธรรมโดยถูกต้องตามกฎหมาย จนถึงปัจจุบัน เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564 การดำเนินงานด้านบุตรบุญธรรมของมูลนิธิฯ ช่วยให้เด็ก ๆ เติบโตอย่างมีความสุขในครอบครัวบุญธรรมทั้งชาวไทยและต่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 643 ราย ซึ่งในระหว่าง พ.ศ. 2554-2563 มูลนิธิฯ จัดหาครอบครัวชาวต่างประเทศให้แก่เด็กจำนวน 103 ราย ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

3. การให้บริการหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่เด็กและครอบครัว (Post adoption service)

3.1. การติดตามบิดามารดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิดให้แก่เด็กภายหลังได้รับการอุปการะเป็นบุตรบุญธรรม

ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 มูลนิธิฯ ได้รับการติดต่อจากครอบครัวบุญธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อกลับมาเยี่ยมมูลนิธิฯ ซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กเติบโตและมีความผูกพันกับเจ้าหน้าที่ หรือติดต่อขอข้อมูลส่วนตัวของเด็ก ขอให้มูลนิธิฯ ติดตามหาบิดามารดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิดให้แก่บุตรบุญธรรมมากขึ้น เนื่องจากเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นจะมีการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง จึงต้องการทราบชาติกำเนิดของตน (identity)⁹ ซึ่งเป็นปัญหาของเด็กที่เป็นบุตรบุญธรรม เพราะเด็กกลุ่มนี้มักจะขาดข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตนเอง เด็กบางรายเกิดความกังวลใจ สับสน รู้สึกสงสัยว่าเหตุใดบิดามารดาผู้ให้กำเนิดจึงไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ และอาจมีความคิดว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการของใคร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกที่ดีของเด็ก และบางรายอาจมีปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัวหรือบุคคลอื่นด้วย ครอบครัวบุญธรรมส่วนใหญ่มีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงส่งเสริมให้บุตรบุญธรรมค้นหาประวัติหรือข้อมูลเพิ่มเติม และติดตามประวัติของครอบครัวผู้ให้กำเนิด (root) ของเด็ก⁹ ซึ่งเป็นการแสดงออกให้บุตรบุญธรรมรับรู้ว่าการครอบครัวบุญธรรมสนับสนุนความต้องการของเด็ก และยินดีเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถปรับทัศนคติที่มีต่อครอบครัวผู้ให้กำเนิด ทำให้เด็กเข้าใจถึงปัญหาของครอบครัวผู้ให้กำเนิด

ที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ และมีทัศนคติที่ดีขึ้นกับครอบครัวบุญธรรม รวมทั้งช่วยให้เด็กได้สร้างเอกลักษณ์ของตนเองอย่างสมบูรณ์ขึ้น เป็นการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังทำให้มูลนิธิสามารถติดตามสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ให้กำเนิด และให้ความช่วยเหลือได้ตามความเหมาะสม

นอกจากนี้มูลนิธิ ยังได้ให้ความช่วยเหลือแก่บุตรบุญธรรมในเรื่องต่าง ๆ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นและมีความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ของตนเองที่เกี่ยวข้องกับมูลนิธิ เช่น การให้ข้อมูลประวัติการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลในวัยเด็ก การขอทำบัตรประชาชนไทย และขอสัญชาติไทย การมาเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กหรือทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่มูลนิธิ การที่มูลนิธิให้ความช่วยเหลือหรือตอบสนองความต้องการดังกล่าวของเด็ก ทำให้เขารับรู้และมีความเข้าใจการใช้ชีวิตของเด็ก ๆ ในมูลนิธิ ตระหนักว่าตนเองได้รับโอกาสที่ดีในชีวิต รวมถึงได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้ตนเองมีความรับผิดชอบ รู้จักการแบ่งปัน มีเหตุผล และมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

3.2 การให้ข้อมูลแก่บิดามารดาผู้ให้กำเนิดหลังการให้เด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในระยะหลังมีมารดาที่ประสบปัญหาหลังคลอดบุตร มาพบนักสังคมสงเคราะห์ของมูลนิธิ เพื่อปรึกษาขอคำแนะนำเรื่องการเลี้ยงดูบุตรของตนเองมากขึ้น มารดาส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถรับบุตรกลับไปอุปการะเลี้ยงดูด้วยตนเอง และตัดสินใจมอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของมูลนิธิ ยังคงต้องการทราบข้อมูลของบุตรของตนเอง หลังจากที่ยอมให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นแล้ว มูลนิธิ จึงส่งเสริมให้มารดาติดต่อเพื่อขอข้อมูลดังกล่าวได้ ด้านครอบครัวบุญธรรมส่วนใหญ่ก็มีความยินดีที่จะติดต่อกับมูลนิธิ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของเด็กกับมารดาผู้ให้กำเนิด เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์กับเด็กที่จะรับรู้ว่าตนเองมีความสำคัญกับทั้งครอบครัวผู้ให้กำเนิด และครอบครัวบุญธรรม เป็นการส่งเสริมให้เด็กตระหนักในคุณค่าของตนเอง (self esteem) และพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีต่อไป

การให้บริการหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทั้ง 2 ประการดังกล่าวข้างต้น มูลนิธิ ได้ดำเนินการผ่านองค์การในแต่ละประเทศ และผ่านมูลนิธิ ไม่ได้ให้เด็กและครอบครัวบุญธรรมติดต่อกับครอบครัวผู้ให้กำเนิดโดยตรง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ สำหรับการติดตามมารดาบิดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิดแก่เด็กและครอบครัวบุญธรรม มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ได้รับการติดต่อจากเด็กและครอบครัวบุญธรรมผ่านองค์การต่างประเทศ
2. เสนอเลขาธิการมูลนิธิ เพื่อพิจารณาอนุมัติการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคล
3. ตรวจสอบข้อมูลปัจจุบันจากสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง
4. เยี่ยมบ้านในกรุงเทพฯ หรือปริมณฑล ในกรณีที่ครอบครัวอยู่ต่างจังหวัด มูลนิธิ จะขอความร่วมมือบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด เพื่อติดตามมารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิด
5. ติดต่อประสานงานกับมารดาหรือครอบครัวผู้ให้กำเนิด เพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและความพร้อมของมารดาหรือครอบครัวในการพบเด็ก

6. ให้ข้อมูลแก่องค์กรต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กและครอบครัวบุญธรรม
7. ประสานงานนัดหมายให้มาพบกันที่มูลนิธิฯ หรือสถานที่ที่เหมาะสม โดยอยู่ในความดูแลของนักสังคมสงเคราะห์
8. มูลนิธิฯ เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างมารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิดกับเด็กและครอบครัวบุญธรรม
9. ไม่ให้ข้อมูลส่วนตัวที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผยแก่ทั้งสองฝ่าย

ปัจจุบันมูลนิธิฯ ประสานงานเรื่อง post adoption service กับองค์กรต่างประเทศ ใน 5 ประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศฟินแลนด์ ประเทศสวีเดน ประเทศออสเตรเลีย ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2563 มูลนิธิฯ ได้ดำเนินงานให้บริการหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่เด็กและครอบครัว (post adoption service) จำนวน 415 คน ซึ่งรับบริการจำนวน 557 รายการ ส่วนใหญ่เป็นการที่เด็กและครอบครัวบุญธรรมกลับมาเยี่ยมมูลนิธิฯ เพื่อพบกับเจ้าหน้าที่ที่เคยดูแลเด็กมา จำนวน 214 รายการ (ร้อยละ 38.42) เด็กได้พบกับครอบครัวผู้ให้กำเนิดและยังคงติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง เป็นจำนวน 137 รายการ (ร้อยละ 24.6) และอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 5

4. การให้ความช่วยเหลือเด็กที่ไม่สามารถหาครอบครัวบุญธรรมให้ได้

เด็กในความอุปการะของมูลนิธิฯ ส่วนใหญ่จะได้ไปอยู่ในครอบครัวบุญธรรม แต่มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถหาครอบครัวบุญธรรมให้ได้ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุจากปัญหาสุขภาพของเด็ก มีปัญหาทางระบบประสาทสติปัญญาต่ำ หรือเป็นเด็กที่มีปัญหาเรื่องสัญชาติ ปัญหาประวัติครอบครัว ในอดีตเด็กกลุ่มนี้จะถูกส่งตัวเข้าอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่เหมาะสมกับสถานภาพของเด็กแต่ละราย ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 มูลนิธิฯ ได้จัดตั้งหมู่บ้านเด็ก ที่จังหวัดนครปฐม ตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์กรประธานกรรมการอำนวยการมูลนิธิฯ ให้เป็นสถานที่อยู่ของเด็กกลุ่มนี้ และเล็งดูในลักษณะบ้านแบบครอบครัว ให้การพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสนับสนุนด้านการศึกษา ให้เด็กๆ เหล่านี้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีทักษะชีวิต และสามารถมีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไปในอนาคต เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กในความอุปการะของมูลนิธิฯ อย่างครบวงจร ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง¹⁰ เด็กผู้ชายที่ได้รับการเลี้ยงดูในหมู่บ้านเด็กของมูลนิธิฯ ที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไปจะย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านเด็กเฉลิมพระเกียรติ ที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งเริ่มเปิดดำเนินการใน พ.ศ. 2563 ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการดูแลและพัฒนาเด็กชาย ปัจจุบันหมู่บ้านเด็กทั้ง 2 แห่ง ดูแลเด็กทั้งหมดจำนวน 34 ราย

การป้องกันการทอดทิ้งเด็ก

การป้องกันการทอดทิ้งเด็ก ควรจะมุ่งที่การแก้ไขหรือป้องกันสาเหตุของการทอดทิ้ง ได้แก่ การป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยให้ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว มีบุตรเมื่อมีความพร้อม ปัญหาอีกส่วนหนึ่งมาจากเยาวชนที่ต้องกลายเป็นมารดาวัยรุ่นจึงควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เยาวชน รวมถึงการให้ความรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย (safe sex) นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ให้แก่สังคมโดยสื่อต่าง ๆ ให้เยาวชนและครอบครัวตระหนักถึง

ปัญหาที่เกิดขึ้นจะตามมาในภายหลัง และควรให้ข้อมูลของหน่วยงานที่สามารถติดต่อขอรับคำปรึกษาแนะนำและความช่วยเหลือแก่มารดาได้เมื่อเกิดปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการทอดทิ้งเด็ก ไม่ให้เด็กได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสม ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรักความเข้าใจจากครอบครัว มารดาสามารถดูแลตัวเอง รู้วิธีการคุมกำเนิดและวางแผนครอบครัว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำอีก รวมถึงสนับสนุนให้มีอาชีพที่สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้ นอกจากนี้การให้ความรู้ที่ถูกต้อง และสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กกำพร้า การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม แก่สังคมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมในสังคมประสบความสำเร็จ ซึ่งจะไปสู่การเจริญเติบโตและพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของเด็กกำพร้าหรือเด็กที่เคยถูกทอดทิ้ง และจะไม่ก่อให้เกิดการทอดทิ้งเด็กต่อไปในอนาคต

ตารางที่ 1 จำนวนเด็กและที่มาของเด็กที่รับไว้ในมูลนิธิฯ พ.ศ. 2554 - 2563

ที่มาของเด็กที่รับไว้ในมูลนิธิฯ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มารดาหยกให้มูลนิธิฯ (บางรายฝากเลี้ยงแต่ตัดสินใจยกให้ภายหลัง)	99	73.33
มารดาทอดทิ้งหลังคลอด	24	17.78
SCAN Team โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ประสานงานส่งตัวเด็กเข้าอยู่ในความดูแล	11	8.15
รับคืนจากครอบครัวผู้ให้กำเนิดเนื่องจากได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม	1	0.74
รวม	135	100

ตารางที่ 2 สาเหตุของการทอดทิ้งเด็กที่รับไว้ในมูลนิธิฯ พ.ศ. 2554 - 2563

สาเหตุของการทอดทิ้งเด็ก	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม (ฐานะยากจน มีบุตรหลายคน ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ปกปิดครอบครัว ขาดบริการ เสพยา ต้มสุรา เล่นการพนัน)	152	40.70
มารดาบิดาไม่รับผิดชอบ (ทอดทิ้งเด็กในที่สาธารณะ คลอดนอกโรงพยาบาล แจ้งข้อมูลเท็จ)	132	35.29
เด็กมีปัญหาสุขภาพหรือพิการ	35	9.36
มารดามีปัญหาสุขภาพกายหรือจิต	22	5.88
มารดาไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย	18	4.81
มารดาวัยรุ่น (อายุต่ำกว่า 20 ปี)	8	2.14
ครอบครัวดูแลไม่เหมาะสม เด็กได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจาก SCAN Team โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	3	0.80
มารดาถูกล่วงละเมิดทางเพศ	3	0.80
รับเด็กกลับคืนจากครอบครัวผู้ให้กำเนิด	1	0.27
รวม	374	100

หมายเหตุ : เด็กจำนวน 135 ราย แต่ละรายมีสาเหตุของการทอดทิ้งมากกว่า 1 สาเหตุ

ตารางที่ 3 ปัญหาสุขภาพของเด็กที่รับไว้ในมูลนิธิฯ พ.ศ. 2554 - 2563

ปัญหาสุขภาพหลักของเด็ก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. ระบบทางเดินหายใจ (โรคปอดเรื้อรัง, ภาวะหยุดหายใจขณะหลับ, หลอดลมตีบ, Pierre Robin sequence)	13	37.14
2. ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (กล้ามเนื้อแขนขาเกร็งผิดปกติ, มีน้ำในเยื่อหุ้มสมอง, ชัก, มีความผิดปกติของกะโหลกศีรษะและสมอง)+	11	31.42
3. หัวใจผิดปกติแต่กำเนิด (ผนังกันหัวใจ/ลิ้นหัวใจรั่ว)	6	17.14
4. ระบบทางเดินอาหาร (การดูดซึมของลำไส้ผิดปกติ)	2	5.72
5. ระบบต่อมไร้ท่อ (ฮอร์โมนไทรอยด์ต่ำ)	1	2.86
6. ระบบ หู คอ จมูก (หูน้ำหนวกเรื้อรัง)	1	2.86
7. สมาธิสั้น	1	2.86
รวม	35	100

ตารางที่ 4 จำนวนเด็กที่มูลนิธิฯ มอบให้อยู่ในความอุปการะของครอบครัวบุญธรรมชาวต่างประเทศ พ.ศ. 2554-2563

ประเทศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
สหรัฐอเมริกา	41	39.81
ฟินแลนด์	21	20.39
เยอรมัน	17	16.50
สวีเดน	16	15.53
แคนาดา	8	7.77
รวม	103	100

ตารางที่ 5 รายละเอียดของงานให้บริการหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่เด็กและครอบครัว (post adoption service) พ.ศ. 2556-2563

รายละเอียดของการให้บริการ	จำนวน	ร้อยละ
เด็กและครอบครัวบุญธรรมมาเยี่ยมมูลนิธิฯ	214	38.42
เด็กได้พบกับครอบครัวผู้ให้กำเนิดและยังคงติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง	137	24.60
เด็กและครอบครัวบุญธรรมขอให้ติดตามครอบครัวผู้ให้กำเนิด	82	14.72
เด็กและครอบครัวบุญธรรมสอบถามขั้นตอนการติดตามครอบครัวและประวัติเด็กและครอบครัวผู้ให้กำเนิด	49	8.80
เด็กและครอบครัวบุญธรรมมาพบมารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิดเป็นครั้งแรก	41	7.36
เด็กและครอบครัวบุญธรรมขอเอกสารของเด็ก ข้อมูลประวัติสุขภาพของเด็กและครอบครัวผู้ให้กำเนิด หรือความช่วยเหลืออื่นๆ	19	3.41
มารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิดขอทราบสภาพความเป็นอยู่ของเด็ก	9	1.61
เด็กขอทำบัตรประชาชนไทย	6	1.08
รวม	557	100

หมายเหตุ : เด็กและครอบครัวบุญธรรม รวมทั้งมารดาและครอบครัวผู้ให้กำเนิดที่มาติดต่ोजำนวน 415 ราย บางรายมีการให้บริการ post adoption service มากกว่า 1 อย่าง

เอกสารอ้างอิง

1. UNICEF : แนวทางการปฏิบัติการจัดการดูแลเด็กที่พลัดพรากและถูกทอดทิ้ง ขององค์กรเครือข่ายระหว่างประเทศ แปลโดย พรรณพิมล หล่อตระกูล ดารกา แสงสุกใส ศรีเมืองการพิมพ์ 2549
2. กรมกิจการเด็กและเยาวชน Available from web site : www.dcy.go.th สถิติข้อมูลและสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2559 และ 2560
3. Findlaw team “Child Abandonment”. Retrieved 7 March 2018.
4. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล พ.ศ. 2549
5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 2562
6. อภิญญา เวชยชัย : การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย The Development of Child Protection System in Thai Society กรุงเทพฯ ; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2552
7. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546
8. ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : คู่มือการปฏิบัติครอบครัวทดแทน 2561
9. ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ : อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ Hague Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation of Intercountry Adoption
10. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย : ชีวิตเด็กสุขสันต์ รังสรรค์ตามพระราชเสาวนีย์ สำนักพิมพ์กรุงเทพ เวชสาร 2559